

A Kúria gyakorlatából

BERKES BÁLINT

Between 15 April and 15 June 2015 the Curia of Hungary rendered important decisions in respect of the following fundamental rights issues: the right to respect for one's private and family life [Article VI, paragraph (1) of the Fundamental Law], the right to access data of public interest [Article VI, paragraph (2) of the Fundamental Law], freedom of conscience and religion [Article VII, paragraph (1) of the Fundamental Law], freedom of expression and the press [Article IX of the Fundamental Law], the right to direct the upbringing of one's child [Article XVI, paragraph (2) of the Fundamental Law], the right to a fair trial [Article XXVIII, paragraph (1) of the Fundamental Law] and rights of defence in criminal proceedings [Article XXVIII, paragraph (3) of the Fundamental Law].

A Kúria ítélkező tanácsai 2015. április 15. és június 15. között az Alaptörvény alapvető jogokat és kötelességeket szabályozó, *Szabadság és felelősség* című fejezetéhez kapcsolódóan több alapjog érvényesülését is vizsgálták, így döntéseket hoztak a magán- és családi élethez való jogot, a közérdekű adat megismeréséhez való jogot, a lelkiismereti és vallásszabadságot, a véleménynyilvánítás és sajtószabadság jogát, a gyermeknek adandó nevelés megválasztásának szülői jogát, a tisztességes eljáráshoz való jogot, valamint a védelemhez való jogot érintő ügyekben.

A magán- és családi élethez való jog [az Alaptörvény VI. cikkének (1) bekezdése] tekintetében a Kúria egy idegenrendészeti ügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perben a felülvizsgálattal támasztott jogerős ítéletet hatályában fenntartó ítéletet hozott.

A külföldi állampolgárságú felperes az elsőfokú bírósághoz benyújtott keresetében a kiutasításáról rendelkező közigazgatási határozatok felülvizsgálatát, azok hatályon kívül helyezését, továbbá az elsőfokú hatóság új eljárásra kötelezését kérte. A felperes a közigazgatási eljárásban magyar állampolgárságú gyermekeire tekintettel tartózkodási kártya kiadása iránti igénnyel élt, amelyet a hatóság a tényleges családi életközösség hiányára hivatkozással elutasított. A felperes keresetében hangsúlyozta, hogy az alperesi hatóság a vonatkozó jogszabályokat tévesen alkalmazta, többek között azért, mert a családi életközösség hiányára a tartózkodási kártya kiadásának elutasítása nem alapítható, hiszen a szülői felügyeleti jog gyakorlása életközösség nélkül is megvalósulhat. Kiemelte, hogy a gyermekét rendszeresen látogatja, és rendszeres anyagi tá-

mogatáson kívül egyéb módon is igazoltan gondoskodik ellátásáról, közöttük tehát érdekkapcsolat nincsen. Hivatkozott a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény (Szmtv.) 1. § (1) bekezdésének c) pontjára és a 2004/38/EK irányelv rendelkezéseire, továbbá a Kúria joggyakorlat-elemző tanulmányára azzal, hogy mindig a gyermek érdekét kell nézni, az Szmtv. kizárólag a szülői felügyeleti jogától megfosztott személy esetében rendelkezik a tartózkodási jog megszűnéséről.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. Álláspontja szerint az alperes helytállóan mutatott rá azokra az alapeljárásban, illetve a kiegészített bizonyítási eljárás során feltárt tényekre, melyek összességükben okszerűen támasztották alá azt, hogy a felperes a magyar állampolgárral való családi kapcsolatot a tartózkodás megszerzése érdekében létesítette. E körben az elsőfokú bíróság kiemelte a felperes és a gyermek közötti életközösség hiányát, a földrajzi távolságot, az anya és a gyermek megismételt eljárásban való elérhetetlenségét, a tanúként meghallgatott anyai nevelőapa általános, az alapeljárásban feltártaktól eltérő, lényeges tények megállapíthatóságára alkalmatlan nyilatkozatát. Nyomatékkal vette figyelembe a bíróság a felperes idegenrendészeti előéletét is, azaz hogy a felperes kötelező jogerős hatósági és bírósági határozatokat követően folyamatosan kezdeményezett újabb és újabb eljárásokat. Mindez a felperes és gyermeke közötti kapcsolat bizonyított tartalmának összevetésével okszerűen eredményezte az Szmtv. 14. § (2) bekezdésében foglalt feltétel megállapíthatóságát.

Az elsőfokú bíróság jogerős ítélete ellen a felperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, melyben hivatkozott többek között az Emberi Jogok Európai Egyezménye 8. cikkének 2. pontjában foglaltakra, miszerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét tiszteletben tartsák, neki pedig ahhoz, hogy ne kelljen elhagynia az országot, és ne szakadjon el gyermekétől. Érvelése szerint ez összhangban áll az Alaptörvény L) cikkének (1) bekezdésében és VI. cikkének (1) bekezdésében foglaltakkal, valamint a családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény 13. §-ának (1) bekezdésével is. Hangsúlyozta, hogy egyéni körülményeiben jelentős változás következett be, hiszen megszületett magyar állampolgárságú gyermeke, lakhatása és megélhetése is biztosított, tehát rendezett családi körülmények között él. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata szerint az egyezmény 8. cikkéből következően nem lehet ésszerűen elvárni a kiutasított családtagjától, hogy a kiutasítottat követve olyan országba költözzön, ahol minimális szinten sem lenne biztosított a család lakhatása és megélhetése.

A Kúria a felperes felülvizsgálati kérelmét megalapozatlannak találta. Ítéletének indokolásában rámutatott arra: az elsőfokú hatóság a tényállás feltárása során megállapította, hogy a felperes és gyermeke soha nem élt és nem is szándékozott egy háztartásban élni, köztük családi, érzelmi vagy lelki kötődés nem alakulhatott ki. A felperes szülői felügyeleti jogát ténylegesen nem gyakorolta, magyar állampolgárságú gyermekének nevelésében semmilyen módon nem vett és vesz részt. Az apai elismerő nyilatkozattal szerzett magyar állampolgárral fennálló családtagi kapcsolat tehát tartalmában, azaz lényegét tekintve nem jelent olyan valós családi kapcsolatot, amelynek okán

a magyarországi tartózkodás biztosítása a felperes számára indokolt lenne. Teljes mértékben alaptalanul hivatkozott a felperes a felülvizsgálati kérelmében a szülői felügyeleti jog gyakorlására, a gyermektől való elszakításból eredő esetleges hátrányokra, továbbá a kiutasítását követően a gyermekkel való költözés lehetetlenségére. Ezeket a Kúria olyan mértékben irreális, minden ténybeli alapot nélkülöző előadásnak minősítette, amelyek a felülvizsgált jogerős ítélet jogszabálysértő voltának megállapítására alaptalanok voltak. A perben rendelkezésre állt bizonyítékok éppen azt támasztották alá, hogy a felperes szülői felügyeleti jogát soha nem gyakorolta, a gyermek tartásához való hozzájárulás nem tekinthető ugyanis egyenértékűnek ezzel. Semmiféle adattal nem volt alátámasztott azon felperesi előadás, hogy magyar állampolgár gyermekével lakhatása, megélhetése biztosított, rendezett családi körülmények között élnek. E felperesi állítást a per és a közigazgatási eljárás adatai egyértelműen cáfolták, tekintve, hogy a felperes és magyar állampolgár gyermeke bármikori együttélésére vonatkozóan egyáltalán nem merült fel adat, ezért teljesen okszerűtlen a család egységére az egyezmény és az Alaptörvény rendelkezései alapján való hivatkozás, továbbá az, hogy kiutasítása esetén a gyermeknek is idegen országba kellene költöznie. Ezen érvelések a felülvizsgálati kérelemben a feltárt bizonyítékok tükrében alaptalanok és irracionálisak voltak. Ezzel szemben a Kúria a jogerős ítélet indokolásában foglalt kiemeléseket osztotta a felperes idegenrendészeti előlétele és a magyar állampolgárságú gyermekre való hivatkozás kapcsán a tartózkodási kártya megszerzése iránti kísérletek értékelése tekintetében (a Kúria Kfv.III.37.022/2015/5. számú ítélete).

A közérdekű adat megismeréséhez való jog [az Alaptörvény VI. cikkének (2) bekezdése] érvényesülését a Kúria a Nemzeti Adó- és Vámhivatal mint alperes ellen közérdekű adat kiadása iránt indított perben vizsgálta.

A felperes közérdekű adat kiadása iránti kérelemmel fordult az alpereshez, amelyben egy felszámolás alatt álló céggel szembeni hitelezői igénynek egy másik cég részére történt engedményezésével összefüggésben kötött megállapodás és annak mellékletei, valamint az engedményezés teljesítésével összefüggő, közérdekű adatokat hordozó dokumentumok kiadását kérte. Az alperes a kérelem teljesítését megtagadta azzal, hogy a kért adat nem közérdekű adat és adótitkot tartalmaz.

A felperes ezt követően pert indított, de az elsőfokú bíróság a közérdekű adat kiadása iránti keresetét elutasította. Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (Infotv.) 3. §-ának (5) bekezdése és 26. §-ának (1) bekezdése alapján kifejtette, hogy fogalmilag az adóhatóság által kezelt adat is közérdekű adatnak minősülhetne, azonban az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (Art.) speciális szabályokat tartalmaz, a régi adótörvény 46. §-ának (1) bekezdése és az Art. 53. §-ának (1) bekezdése szerint az adótitok minden, az adózást érintő tényadat, körülmény, határozat, igazolás vagy más irat. A kért adat adótitkot képez, az elsőfokú bíróság a becsatolt, zártan kezelt irat alapján megállapította, hogy a tartozással kapcsolatban valóban olyan esemény történt, amely miatt a felperes részére történő adatszolgáltatás nem lehetséges, mert az adótitok sérülne.

Az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyó másodfokú jogerős ítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelemmel élt. Kifejtette, hogy a dokumentumokat tartalmuk alapján kell vizsgálni, és kizárólag azok az adatok vonhatók el a nyilvánosság elől, amelyeknél fennállnak az adótitokká minősítés feltételei. Az alperes egyoldalú nyilatkozatán alapul az eljáró bíróságok döntése, miszerint a kiadni kért adat adótitkot tartalmaz, azonban annak tartalmát nem vizsgálták. A bemutatott dokumentum csak az alperes és az engedményes közötti követelés átruházására vonatkozó szerződés lehetett, amennyiben nem, akkor a bíróság nem folytatta le a szükséges bizonyítási eljárást. Ha az engedményezési szerződést csatolta, az már nem tarthat az elutasítás okaként megjelölt adótitok fogalma alá. Amennyiben az adóalanyi jogviszonyt megszüntető követelés-eladás, illetve -vásárlás polgári jogi jogcímmel történt, úgy ez a szerződés nem tartozik az Art. hatálya alá, így az alperes törvénytörő módon tagadja meg a közérdekű adat kiadását.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet megalapozatlannak találta, a jogerős ítéletet pedig hatályában fenntartotta. Ítéletének indokolásában rámutatott arra, hogy a kiadni kért adatok adóigazgatási eljárásban az alperes javára keletkezett adókövetelés alapján felmerült, az adózóval összefüggésbe hozható, adózást érintő adatok, amelyek ebből következően adótitkot tartalmaznak. Ezért helyesen állapították meg az ügyben eljáró bíróságok, hogy azok megismerését az Art. 53. §-a nem teszi lehetővé. Az engedményezés valóban polgári jogi jogügylet, azonban az engedményezés tárgya adókövetelés, így erre hivatkozással sem kérhető az adatok kiadása. A felperes nem adott elő olyan, az adott közérdekű adat megismeréséhez fűződő érdeket, ami felülírja az adótitok megőrzéséhez fűződő érdeket (a Kúria Pfv.IV.20.170/2015/5. számú ítélete).

A lelkiismereti és vallásszabadságról [az Alaptörvény VII. cikkének (1) bekezdése], valamint ezekhez kapcsolódóan a gyermeknek adandó nevelés megválasztásának szülői jogáról [az Alaptörvény XVI. cikkének (2) bekezdése] a Kúria egy személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása és jogkövetkezményeinek alkalmazása iránti perben tett megállapításokat.

Az I. rendű alperesi önkormányzat és a II. rendű alperesi egyházmegye együttműködési megállapodást és támogatási szerződést írt alá. Az együttműködési megállapodás célja a perbeli telepen végzett romapasztorációs tevékenység keretében vállalt közoktatási feladatok meghatározása, az egyház által alapított III. rendű, illetve IV. rendű alperesi oktatási intézmény e közoktatási feladatokba történő bevonása volt. A hátrányos helyzetű gyerekek érdekeit képviselő felperesi alapítvány keresetet nyújtott be az alperesek ellen az együttműködési megállapodás és a támogatási szerződés alapján arra hivatkozással, hogy a közoktatási tevékenység során a cigány gyerekeket nemzeti alapon jogellenesen elkülönítették a nem cigányoktól. Keresetében kérte a jogellenes elkülönítés bírósági megállapítását, továbbá az alperesek kötelezését a jogsértés abbahagyására, illetve az alpereseknek az ilyen és ehhez hasonló jövőbeli jogsértésektől való eltiltását.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetének nagyjából helyt adott. Az alperesi fellebbezések és a felperes csatlakozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság jogerős ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A Kúria felülvizsgálati bíróságként eljárva a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezését hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét a per főtárgya tekintetében megváltoztatta, és a felperes keresetét teljes egészében elutasította. Ítéletének indokolásában mindenekelőtt hangsúlyozta, hogy a per tárgyává tett kérdést nem szociológiai szempontból, hanem a jogi szabályozás alapján kellett megítélnie. Nem a jogvita kialakulásához vezető társadalmi helyzetet kellett értékelnie, hanem a konkrét jogvitát kellett elbírálnia az arra irányadó jogszabályi rendelkezések alapján.

A Kúria rögzítette: a peradatok alapján megállapítható, hogy a szülők tisztában voltak azzal, hogy az óvodában és az iskolában a gyermekek görög katolikus vallásnak elkötelezett nevelése, oktatása folyik majd. Ennek ismeretében írták be gyermekeiket, saját elhatározásuk alapján hozták meg ezt a döntést. Nem állítható alappal az, hogy a szülők a kellő ismeretek hiányában voltak, mivel a peradatokból kitűnően a cigány kisebbségi önkormányzat és az egyházmegye is tájékoztatta a lakosokat az iskola által képviselt oktatásról. A szülők nyílt napon vehettek részt, ahol megismerhették az egyházi fenntartású óvoda és iskola vallási, oktatási és nevelési elkötelezettségét. Mindezen információk birtokában a szülők szabad döntésén, megalapozott választásán alapult, hogy beiratják-e ide gyermekeiket vagy más óvodát, iskolát választanak nevelésükre, oktatásukra. Tény, hogy a görög katolikus egyház által biztosított nevelés és oktatás az intézményben nem csak egy korlátozott kör számára elérhető, az alperesi iskola nem körzeti iskolaként működik, bármelyik lakókörzetből jelentkezhetnek gyerekek az iskolába. Emellett a szülők és gyermekeik számára biztosított a körzeti vagy más egyházi iskolába beiratkozás lehetősége is. A szülők fentiekben alapuló, valóban érvényesülő szabad iskolaválasztási joga nem kérdőjelezhető meg. Nem tagadható meg annak lehetősége, hogy akár a perbeli telepen egyházi iskola jöjjön létre, és a szülők a görög katolikus értékrend iránt elkötelezett IV. rendű alperesi iskolába írathassák gyermekeiket. Miután a perbeli városban az önkormányzat körzeti iskolái, illetve egyházi fenntartású iskolák is működnek, a szülők nem voltak és jelenleg sincsenek elzárva attól, hogy a városban másik óvodába, iskolába írassák be gyermekeiket, amennyiben úgy ítélik meg, hogy az adott oktatási intézmény a gyermekük számára szükséges neveléshez, képzéshez megfelelőbb körülményeket biztosít. Azonban a szülők és a tanulók lelkiismereti, vallásszabadságát, szabad iskolaválasztáshoz fűződő jogát tiszteletben kell tartani, ezért a jogellenes elkülönítés tilalmára hivatkozással nem vonható el azoknak a szülőknél a szabad iskolaválasztáshoz való joga, akik amellett foglaltak állást, hogy gyermekeiknek a IV. rendű alperesi oktatási intézménye nyújtja az általuk igényelt és elfogadott, meggyőződésüknek megfelelő oktatást, nevelést. A szülőknél joga van arra, hogy gyermekük a választásuk szerinti egyházi iskolába járjon, amely egyúttal lakóhelyükhöz is elérhető közelségben van. Mindezek tükrében az előjelentkezési lapon feltüntetett indokoknak nincs jelentősége. A szabad iskolaválasztás jogába az is beletartozik, hogy a szülők gyermekeik

érdekében arról döntsenek, hogy a belvárosi vagy a telepi egyházi iskolába akarják járattni gyermekeiket. Arra hivatkozással, hogy a városban másik egyházi iskola is működik, nem korlátozható a szülők és ezáltal gyermekeik vallásszabadság, lelkiismereti szabadság gyakorlásán alapuló választása. Mindemellett a két felekezeti iskola között biztosított az átjárhatóság. Minden gyermeket felvesznek oda, ahova jelentkezik, és egyik intézmény sem alkalmaz tandíjat, így a szülőt nem akadályozza semmi a szabad iskolaválasztás jogának gyakorlásában. A fentiekben kifejtettek alapján a Kúria álláspontja szerint nem állapítható meg az egyenlő bánásmód megsértése és a jogellenes elkülönítés (a Kúria Pfv.IV.20.241/2015/4. számú ítélete).

A véleménynyilvánítás és sajtószabadság jogával [az Alaptörvény IX. cikke] a Kúria egy sajtó-helyreigazítás iránt indított perben foglalkozott.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével – a felperes keresetének helyt adva – helyreigazítás közzétételére kötelezte az I. rendű alperest, mely szerint az általa szerkesztett, elektronikus formában megjelent írásban megalapozatlanul híresztelte, hogy homályos üzleti körök dollármilliókkal hizlalják a perbeli politikai pártot vezető felperest, továbbá hogy a felperest önálló baloldali-liberális tömbje építésében egy alapítvány segíti különböző megbízásokkal és munkákkal. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a „homályos üzleti körök” kifejezés a cikkben önmagában a szabad véleménynyilvánítás körében megfogalmazott vélekedésként lenne értékelhető, de a szöveg egészét tekintve valótlannak közlésként helyreigazítani rendelte, mert azzal összefüggésben, hogy akár külföldi üzleti körök dollármilliókkal hizlalnák és támogatnák pontosan meg nem határozott kapcsolatokon keresztül a felperest, hogy politikai pártját ezen üzleti köröktől cégéhez érkező támogatásból erősítse, építse, olyan kijelentés, amit valós tényeken alapuló következtetésként fogalmazhat meg a sajtószóvivő, illetve az őt idéző sajtószerv. A rendelkezésre álló iratanyag nem támasztja alá azt, hogy milliós, különösen dollármilliós bevétele származna a felperes cégének akár az alapítvánnyal kötött szerződésekből, tanácsadói szerződésekből, akár más megbízásokból vagy munkákból. Mivel a kijelentések valóságtartalmát az alperes nem tudta igazolni, ezért a bíróság úgy ítélte meg, hogy valótlannak tények híresztelése történt.

Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság jogerős ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kifejtette: a sérelmezett közlések lényegi tartalma az volt, hogy a felperes jelentős összegekkel gazdagodik olyan forrásokból, amelyek háttere pontosan nem feltárható, illetve a felperest az ismert külföldi üzletember által létrehozott alapítvány segíti megbízásaival. Az elsőfokú bíróság ítéletében helyesen minősítette e közléseket, és a bizonyítás eredményét is megfelelően értékelte. Az I. rendű alperes nem tudta igazolni a felperes által sérelmezett közlések valóságát, ezért helyreigazításra köteles. Rámutatott arra, hogy a sajtót objektív felelősség terheli az általa közöltek miatt akkor is, ha híven közöl más személy által tett nyilatkozatokat. Az I. rendű alperest nem mentesíti a helyreigazítási kötelezettség alól az a körülmény, hogy más személy által egy sajtótájékoztatón elmondottokról tudósított, így a híresztelés is alapot ad helyreigazítás elrendelésére.

A jogerős ítélet ellen az alperesek nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak megváltoztatását és a kereset elutasítását kérték. Hivatkoztak a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (Mttv.) 101. §-ának (1) bekezdésére, amelynek alapján kifejtették, hogy az alperesek részéről jogszabálysértő lett volna, ha az adott sajtótájékoztatóról a tudósítást nem adják le, a szóvivő sajtótájékoztatón tett nyilatkozatát nem közvetítik a nyilvánosság felé. Utaltak többek között az Alaptörvény IX. cikkére. Álláspontjuk szerint a sajtó-helyreigazítás joga nem személyiségvédelmi eszköz, hanem elsődlegesen a közönség megfelelő tájékoztatáshoz fűződő jogát védi. A PK 14. számú állásfoglalás alapján a másodfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy az alperesek a sajtóközlemény kifogásolt tényállításának valóságát kötelesek bizonyítani. Utaltak arra, hogy a híradás már a címében is tájékoztatja a közönséget, hogy abban a szóvivő által elmondottak szerepelnek, a híradás tartalma tehát a valóságnak megfelelt. Vitatták azt a jogértelmezési gyakorlatot, amely a sajtószervet a sajtótájékoztatón vagy interjúban egyértelműen azonosítható, állításaiért közvetlenül felelősségre vonható személy részéről elhangzottak közzététele előtt a nyilatkozat valóságtartalmának ellenőrzésére, bizonyítására kötelezi. Ez az alkotmányos alapjogokba, a véleménynyilvánítás szabadságába és a sajtószabadságba ütközik, azt indokolatlanul és súlyos mértékben korlátozza. Kifejtették, hogy a sajtó-helyreigazítási jog rendeltetése a médiaszolgáltatók olyan szerkesztett tartalmaiban szereplő valótlan tényállítások, híresztelések, való tények hamis színben való feltüntetése esetére értelmezhető, amikor az információkból maga a médiaszolgáltató állít össze olyan szerkesztett híradást, amelyben nem azonosítható a nyilatkozó személye. Ettől eltérő, mechanikus jogértelmezés olyan teljesíthetetlen követelményeket támaszt a sajtóval szemben, amelyek gyakorlatilag ellehetetlenítik a sajtó működését. A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. CIV. törvény (Smtv.) 10. §-ában meghatározott hiteles, gyors, pontos tájékoztatáshoz fűződő jog nem biztosítható, ha a sajtónak minden egyes sajtótájékoztató elhangzott állítás valóságtartalmát igazolnia kellene.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet megalapozatlannak találta, és a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Határozatának indokolásában kifejtette, hogy az Smtv. 12. §-ának (1) bekezdése kimondja: ha valakiről bármely médiatartalom valótlan tény állít, híresztel vagy vele kapcsolatban való tényeket hamis színben tüntetnek fel, követelheti olyan közlemény közzétételét, amelyből kitűnik, hogy a közlemény mely tényállításai valótlan, mely tényeket tüntet fel hamis színben, illetőleg melyek a való tények. A másodfokú bíróság helytállóan mutatott rá, hogy a sajtószerv felelőssége objektív az általa közzétettekért. Ez azt jelenti, hogy a sajtószerv felelősségét nem lehet, illetve nem is kell vizsgálni a helyreigazítási kötelezettség iránti felelősség fennállásának értékelése során. Alaptalanul állította a felülvizsgálati kérelem az alapjogok, az Alaptörvényben biztosított véleménynyilvánítás és sajtószabadság jogának a megsértését. Nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely a sajtószóvivő által tartott sajtótájékoztató közzétettek híresztelése miatti felelősség alól mentesítené a sajtószervet abban az esetben, ha valótlan tény híresztelésére kerül sor. Az Alaptörvény IX.

cikkének (4) bekezdése azt is kimondja, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére. A kifogásolt tényállítások valóságának bizonyítatlansága esetén a sajtó nemcsak a közvetlen észlelésen alapuló közlés, hanem a mástól szerzett értesülések továbbadása, közlése, vagyis a híresztelés esetén is köteles helyreigazításra. Így az I. rendű alperes függetlenül attól, hogy a sajtótájékoztatón elhangzottakat vette át, azt közvetítette a nyilvánosságnak, illetve hogy a közzétett szöveg nem vitásan megegyezik a szóvivő által elmondottakkal, sajtó-helyreigazításra köteles, ha a sajtóközlemény valótlan tényállítást tartalmaz.

A Kúria megállapította, hogy a sajtót az általa közölt vagy híresztelt tényállításokban objektív felelősség terheli. Ezt az objektív felelősséget jelenti a sajtó-helyreigazítási kötelezettség, ami alól csak abban az esetben mentesülhet, ha az érintett hozzájárul a jogsértéshez, illetve ha a sajtó bizonyítja a közöltek valóságtartalmát. A felperes által hivatkozott Mttv. 101. §-a ez alól nem ad felmentést. Az nem mentesíti a sajtót valótlan tények híresztelése esetén, hogy csupán a sajtótájékoztató elmondottokról adott tájékoztatást. Ezért téves az az alperesi álláspont, hogy a tudósítás műfaja kizárja a helyreigazítási kötelezettséget. Az objektív felelősség szempontjából közömbös, hogy a más személyére vonatkozó valótlan tény állítása vagy híresztelése milyen műfajban történt (a Kúria Pfv.IV.20.019/2015/4. számú ítélete).

A sajtószabadság és a méltóságvédelmen alapuló képmáshoz való jog [az Alaptörvény IX. cikkének (2) bekezdése] kérdéskörét a Kúria egy személyiségi jog megsértése miatt indult perben vizsgálta.

A felperes rendőrként 2012 júliusában részt vett egy rendezvény helyszíni biztosításában a Kossuth téren, egyenruhában és napszemüvegben vezetve azt. Többek között személyéről is készült felvétel, amelyet közzétettek az alperes tulajdonában lévő elektronikus újság meghatározott oldalán. A felvétel elkészítéséhez és közzétételéhez a felperestől senki nem kért és nem is kapott hozzájárulást. A felperes a közlés nyomán jogi képviselője útján felszólította az alperest peren kívüli megegyezésre, majd miután a megbeszélések nem vezettek eredményre, a felperes keresetet nyújtott be a bíróságnál, melyben annak megállapítását kérte, hogy az alperes megsértette a képmás védelméhez fűződő személyiségi jogát, kérte az alperes eltiltását a további jogsértéstől, továbbá kérte azt, hogy az alperes nyilvános levél útján, elégtétel adásaként fejezze ki a történetekért sajnálkozását. Ebben a körben az elégtétel adásának azon formáját is elfogadhatónak ítélte meg, hogy a sajnálkozás kifejtésére magánlevél formájában kerüljön sor azzal, hogy annak közlésére őt feljogosítják. A felperes a kárigénye érvényesítéséről jogfenntartó nyilatkozatot tett. A felperes keresetében előadta, hogy a képről személye felismerhető, noha annak elkészítéséhez és felhasználásához hozzájárulását nem adta. Az alperes a kereset elutasítását kérte. Vitatta a felperes felismerhetőségét, illetve úgy nyilatkozott, hogy miután tömegfelvételt tett közzé, a felperes hozzájárulására annak elkészítéséhez és közzétételéhez nem volt szükség.

Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítást követően a keresetet alaposnak találta, és megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes képmás védelméhez

fűződő személyiségi jogát azzal, hogy képgalériájában a felperes hozzájárulása nélkül közölte a felperes képmását tartalmazó fényképet. Az elsőfokú bíróság az alperest eltiltotta a további jogsértéstől, valamint kötelezte, hogy kérjen elnézést a történetekért a felperestől magánlevélben. Ítéletének indokolásában utalt a Kúria akkor hatályos, 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozatára, amely akként egységesítette a korábbi bírói gyakorlatot, hogy a nyilvános területen intézkedő rendőr nem tekinthető közszereplőnek, intézkedési kötelezettsége nem alapozza meg az őt intézkedése során ábrázoló képfelvétel hozzájárulása nélkül történő nyilvánosságra hozatalát. Az elsőfokú bíróság minderre figyelemmel megalapozottnak találta a felperesnek az objektív jogkövetkezmények alkalmazására irányuló kereseti kérelmét.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság jogerős ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A jogerős ítélet indokolása visszautalt a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) hatálybalépése előtt kialakult egységes bírósági gyakorlatra, kiemelve azt, hogy a kizárólag rendőri feladatot ellátó rendőrök nem minősülnek közszereplőnek, esetükben a róluk készülő felvétel elkészítéséhez, valamint annak nyilvánosságra hozatalához kifejezett engedélyükre volt szükség. Ennek indokaként megjelölte azt, hogy a szolgálati feladatát ellátó rendőr a tevékenységét elsősorban utasításra végzi, attól való eltérésre a jogszabályok csak szűk körű lehetőséget biztosítanak, az intézkedő rendőr szolgálatteljesítése során végzett tevékenységéből hiányzik annak önkéntes jellege. Önmagában az a körülmény, hogy az intézkedő rendőr közfeladatot lát el, nem alapozza meg közszereplői minőségét. A jogerős ítélet indokolása reflektált arra, hogy időközben az Alkotmánybíróság IV/878/2013. számú határozatában foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy szükséges-e a tömegrendezvényen készült képfelvételen szereplő intézkedő rendőrök hozzájárulása képmásaik nyilvánosságra hozatalához. Ez a határozat közvetlenül a jelzett jogegységi határozat hatályát nem érintette, az Alkotmánybíróság a jogegységi határozattal szemben benyújtott indítvánnyal érdemben nem foglalkozott. A jogerős ítélet indokolása utalt arra, hogy a Kúria ezt követően kiadott közleményében azt jelezte, hogy a jogegységi határozatban kifejtettek az új Ptk. hatálybalépése után készült felvételekre nem alkalmazhatóak. A jogerős ítélet indokolása rögzítette, hogy a keresetlevél mellékleteként becsatolt fényképfelvétel megtekintése alapján megállapítható, hogy a képfelvételen a fényképezőgép lencséje egyértelműen a felperes személyére fókuszált. A képen látható további személyek csak homályosan láthatók, míg a felperest magát élesen rögzítették. A felperest a fénykép csaknem teljes alakban ábrázolja, személye jól felismerhető az őt egyébként ismerő személyek számára, függetlenül a napszemüveg és a sapka viselésétől. Összességében megállapította, hogy a perbeli fénykép nem volt tömegfelvételnek tekinthető, és az a per folyamán egyáltalán nem volt vitatott önmagában, hogy a felperes a fénykép elkészítéséhez és közzétételéhez hozzájárulást nem adott.

A jogerős ítélet ellen az alperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. A kérelem érvelése szerint a rendőr a közhatalom gyakorlójaként túrni köteles azt, hogy róla felismerhető kép készüljön, a fénykép elkészítésével és felhasználásával kapcsolatban az Alkotmánybíróság a sajtószabadság gyakorlását tekintette elsődlegesnek. Előadta,

hogyan a jelen esetben a felperes képmásának bemutatása nem volt öncélú: közügyet érintő képi tudósítás történt, amely semmilyen módon nem sértette a felperes emberi méltóságát. Álláspontja szerint ellentmondás mutatkozik a korábbi kúriai jogegységi határozat és az Alkotmánybíróság jelzett határozata között. Az alperes változatlanul hivatkozott arra, hogy a perbeli képen a felperes személye nem felismerhető. Véleménye szerint az a tény, hogy a képen látható személy napszemüveget visel, egyenértékű azzal, mintha az arcát kitakarták volna, így az alperes álláspontja szerint azonosításra alkalmatlan képfelvétellel személyiségi jogsértés nem követhető el. Változatlanul utalt az alperes arra is, hogy a konkrét esetben nem egyediesített felvételtől van szó.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet megalapozatlannak találta, és a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Határozatának indokolásában utalt a 28/2014. (IX. 29.) AB határozatra, amely konkrét eseti döntést vizsgált felül, ugyanakkor elvi megállapításokat is tartalmazott. Az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy megfelelő jogalkalmazással a nem egyértelmű jogszabályi környezetben is lehet a sajtószabadságot tiszteletben tartó gyakorlatot kialakítani. Az Alkotmánybíróság határozata szerint a jelen kor történéseinek bemutatásához fűződő érdek mint a fényképfelvétel engedély nélküli nyilvánosságra hozatalának az alkotmányos alapja általában nem érvényesül akkor sem, amikor a képen csak egyetlenegy személy látható. Ilyenkor a sajtószabadság és a méltóságvédelem alapuló képmáshoz való jog közötti érdekütközést egyedi mérlegeléssel kell feloldani, és azt kell vizsgálni, hogy a személy képmása, ennek a nyilvánosságra hozatala a jelenkor történéseinek bemutatása, illetve a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tartó tájékoztatás körébe tartozik-e. Az Alkotmánybíróság szerint azokat a szabályokat, amelyek kivételt jelentenek a képmás engedélyhez kötött nyilvánosságra hozatala alól, minden esetben úgy kell értelmezni, hogy az összhangban álljon a sajtószabadság gyakorlásával. A jelen esetben a jogerős ítélet megalapozottan állapította meg, hogy a perbeli felvétel nem tömegfelvétel, hanem kifejezetten a felperes személyére fókuszál. Ehhez képest tehát adott a bírói mérlegelés lehetősége abban a tekintetben, hogy a kérdéses felvétel elkészítéséhez és közzétételéhez szükséges volt-e az érintett személy hozzájárulása vagy sem. Ez a mérlegelés a konkrét esetben a jogerős ítélet részéről nem volt kirívóan okszerűtlen, ezért a Kúria álláspontja szerint a döntés nem volt jogszabálysértő.

A Kúria nem találta alaposnak a felülvizsgálati kérelemnek a felperes egyedi felismerhetősége hiányára vonatkozó érvelését sem. Az állandó bírói gyakorlat szerint a felismerhetőség megállapításához elegendő az is, ha az érintett személy szűkebb szakmai vagy családi környezetében megvalósul a beazonosíthatóság. Önmagában a napszemüveg viselése nem teszi egyedileg felismerhetetlenné a felperes személyét, ez nem azonos a felismerhetetlenné tétellel (a Kúria Pfv.IV.20.283/2015/4. számú ítélete).

A tisztességes eljáráshoz való joggal [az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése] a Kúria egy rablás büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben foglalkozott.

A terhelt bűnösségét kimondó elsőfokú bírósági ítéletet helybenhagyó másodfokú bírósági végzés ellen a terhelt felülvizsgálati indítványt nyújtott be, amelyben ártat-

lanságát hangoztatta, ezért a megtámadott határozatok hatályon kívül helyezését és új eljárás lefolytatását indítványozta. Álláspontja szerint a nyomozás során és a bíróságon is mellőztek minden olyan bizonyítékot, amelyek az ártatlanságát támasztották volna alá, ezért elítélésére törvénysértéssel került sor. Kifogásolta, hogy a vallomását a bíróságok elvetették, és bizonyítási indítványának sem adtak helyet. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság úgy folytatta le a tárgyalást, amelynek időpontjáról nem volt tudomása, hogy azon a védője nem volt jelen. Mindemellett az elsőfokú bíróság elfogult volt vele szemben, amit arra alapozott, hogy az eljáró bíróság az ítéletének meghozatalakor mellőzte az ártatlanságát igazoló bizonyítékokat.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt nem találta megalapozottnak, így a támadott bírósági határozatokat hatályukban fenntartotta. Végzésének indokolásában kifejtette, hogy a terhelt az alapeljárásban nem jelentett be elfogultságot a bíróság ellen. Felülvizsgálati indítványában az elsőfokú bíróság elfogultságát azzal indokolta, hogy ítéletét nem az ő ártatlanságát alátámasztó bizonyítékokra alapozta. Ez azonban lényegét tekintve a bizonyítékok értékelésének a felülvizsgálati eljárásban meg nem engedett támadása, és mint elfogultsági kifogás is alaptalan. A bíró kizárására elfogultság miatt akkor kerülhet sor, ha tőle az ügy elfogulatlan megítélése valamely ésszerű és konkrét ok miatt nem várható. A felülvizsgálati indítványban a terhelt azonban ilyen konkrét és ésszerű okot nem jelölt meg. A 25/2013. (X. 4.) AB határozat szerint a felülvizsgálati eljárásra vonatkozó törvényi feltételek alkalmazása akkor áll összhangban az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében rejlő pártatlan bírói eljárással, ha az elfogultságra alapított felülvizsgálati indítvány szerinti kizárási ok a jogerős döntés meghozatalát követően merült fel. Ám a terhelt ilyen okra maga sem hivatkozott, a számára kedvezőtlen döntés miatt vélte az eljáró bíróságot elfogultnak, ami önmagában nem alapozza meg az ügyben eljáró bíró elfogultságát (a Kúria Bfv.I.118/2015/8. számú végzése).

A védelemhez való jog [az Alaptörvény XXVIII. cikkének (3) bekezdése] kapcsán a Kúria egy emberölés büntettének kísérlete miatt folyamatban volt büntetőügyben a másodfokú bíróságnak a vádlott kirendelt védőjét az ügyből kizáró végzését helybenhagyó végzést hozott.

A másodfokon folyamatban lévő büntetőügyben az ítéletábrla a végzésével kizárta a vádlott kirendelt védőjét az ügyből. Végzésének indokolásában megállapította, hogy az elsőfokú ítélet ellen a vádlott a felmentése érdekében fellebbezett, a másodfokon kirendelt védő a perbeszédében ezzel szemben az elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozta, ezáltal pedig a vádlott érdekében ellentétes magatartást tanúsított. Az ítéletábrla ezt követően a tárgyalását elnapolva a vádlott részére más védőt rendelt ki.

A kizáró végzés ellen a kizárt védő és a vádlott fellebbezett.

A Legfőbb Ügyészég átiratában a védelmi fellebbezéseket alaptalannak találta, és indítványozta a kizáró végzés helybenhagyását. Álláspontja szerint a védőnek elsődlegesen a terhelt érdekeit szem előtt tartva kell eljárnia, aminek a perbeszédben és az indítványaiiban is kifejezésre kell jutnia. A vádlott érdekében eljáró védőt ez, nem

pedig az eljárásban korábban eljáró védő magatartása köti. Önmagában pedig az, hogy a vádlott által bejelentett fellebbezés mellett az elsőfokon eljáró védő nem jelentett be fellebbezést, nem jelenti azt, hogy az ítélettel egyetértene, és a másodfokú eljárásban annak helybenhagyását indítványozná. A Legfőbb Ügyészség nyilvánvalónak találta, hogy a vádlott érdekével ellentétes az a védői magatartás, amely a bűncselekmény elkövetését kezdettől tagadó és a bűnösségét megállapító ítélettel szemben kizárólag felmentésért fellebbező vádlottól eltérően a bűnösséget megállapító ítélet helybenhagyására irányul. A megvalósult érdekellentétre figyelemmel annak sincs jelentősége, hogy a terhelt a kizárt védő személyéhez ragaszkodik.

A Kúria a fellebbezéseket nem találta alaposnak, ezért a támadott végzést helybenhagyta. Határozatának indokolásában rögzítette, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikkének (3) bekezdése szerint a büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A büntetőeljárás törvény alapvető rendelkezései között is szerepel, hogy a terheltet megilleti a védelem; a terhelt személyesen védekezhet, és a védelmét az eljárás bármely szakaszában védő is elláthatja. A terheltnek a védelem gyakorlása körében nincsenek kötelezettségei, ellenben a védő számára a büntetőeljárás törvény kötelezettségeket is előír, melynek feltétlen igazodási pontja a terhelt érdeke. Ez tűnik ki egyrészt abból, hogy az ügyvéd az esküje szerint az ügyfele érdekében eljárva teljesíti a szakmai kötelezéseit, másrészt abból, hogy védőként minden törvényes védekezési eszközt és módot a terhelt érdekében köteles felhasználni, továbbá az irányt félreérthetetlenül megszabva kizárólag a terheltet mentő, illetőleg a felelősségét enyhítő tények felderítését köteles szorgalmazni.

Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy a védelemhez fűződő jog felőli egyfelől a terhelt saját eljárási jogosítványait, másfelől pedig a védő jogállását, ugyanis a védő a büntetőeljárás önálló perbeli személye, ezért jogai nem átruházott, hanem önálló eljárási jogosítványok, amelyek külön alkotmányos védelemben részesülnek. A jogirodalmi gondolkodás is eljutott oda, hogy a védő a védelem ellátásával közfunkciót betöltő, a nyomozás során önálló alany, a perszakaszra nézve önálló ügyfél, a terhelttől, a vádlótól és a bíróságtól független, az egymással jogvitát folytató ügyfelek jogaival egyenlő és nem származékos jellegű, hanem önálló jogokkal.

Elengedhetetlen, hogy a bíróságok az ellentétes tartalmú perbeszédben és jogorvoslati nyilatkozatban is messzemenőig szem előtt tartsák a védő önálló eljárásjogi státusát, melynél fogva a védő például akkor is indítványozhat enyhébb büntetést és fellebbezhet illetően büntetés érdekében, ha a terhelt felmentést szorgalmaz. A védő szakmai kompetenciája körébe tartozik, hogy mit és miként tart reálisnak és megfelelőnek a terhelt érdekei szempontjából. Akkor azonban, amikor az elsőfokú bíróság már meghozta a terhelt bűnösségét megállapító és szankciót alkalmazó ítéletét, s azzal szemben a terhelt felmentésért fellebbez, a védő addigi taktikai mozgásteret szükségképpen beszűkül, mert ha másodfokon az elsőfokú ítélet helybenhagyására tesz indítványt, akkor már nem a terhelt érdekét szolgálja, hanem a kötelezettségét megszegve, tudatosan és kifejezetten fordul szembe a terhelt érdekével. A józan ész és a közjónak megfelelő erkölcs alapján nem lehet más következtetésre jutni, mint

hogy a védő a jelen ügybeli helyzetben a terhelt érdekével szembefordult, a felmentését igénylő terheltet nem egyszerűen hatékony védelem nélkül hagyta, hanem a java helyett egyenesen a terhére lépett fel, midőn indítványt tett a terheltet bűnössé nyilvánító és vele szemben súlyos tartamú szabadságvesztés-büntetést kiszabó elsőfokú ítélet helybenhagyására.

A védő azon hivatkozása, hogy nem térhet el az elsőfokon eljáró védő álláspontjától, alaptalan, mert a védő függetlensége teljes körű, cselekvési szabadságát semmiben sem határolja be a védelmet korábban ellátó személynek a hajdani aktuális helyzethez igazított jogorvoslati inaktivitása. A Kúria abban is egyetértett a Legfőbb Ügyészség álláspontjával, hogy az érdekellentét beálltára figyelemmel nincs jelentősége a vádlott nyilatkozatának, ugyanis a kirendelt védő felmentésétől eltérően a kizárása nem kötött kérelemhez vagy indítványhoz: ha az érdekellentét beáll, a bíróságnak hivatalból azonnal kell határoznia a kizárásról (a Kúria Bpkf.II.655/2015/2. számú végzése).